

Sygn. akt IV KK 369/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 stycznia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki (przewodniczący)

SSN Kazimierz Klugiewicz

SSN Eugeniusz Wildowicz (sprawozdawca)

Protokolant Danuta Bratkrajc

przy udziale prokuratora Prokuratury Regionalnej w [...] delegowanej do
Prokuratury Krajowej Bożeny Góreckiej

w sprawie **K. M.**

w przedmiocie wyroku łącznego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 13 stycznia 2022 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego - na korzyść

od wyroku Sądu Rejonowego w B.

z dnia 29 stycznia 2018 r., sygn. akt III K [...],

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Rejonowemu w B. do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w B., wyrokiem łącznym z dnia 29 stycznia 2018 r., sygn. akt
III K [...], po rozpoznaniu sprawy K. M., skazanego prawomocnymi wyrokami:

- I. Sądu Rejonowego w T. z dnia 16 marca 2009 r., sygn. akt VIII K 135/09, za popełnienie w okresie od 2005 r. do listopada 2008 r. przestępstwa z art. 209 § 1 k.k., za które wymierzono mu karę 10 miesięcy ograniczenia wolności, polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cel społeczny w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym, zobowiązano go do bieżącego łóżenia na rzecz dziecka i oddano go pod dozór kuratora, przy czym kara ograniczenia wolności została wykonana w całości,
- II. Sądu Rejonowego w T. z dnia 5 maja 2014 r., sygn. akt VII K 154/14, za popełnienie w okresie od lipca 2009 r. do stycznia 2013 r. oraz w okresie od lutego 2013 r. do sierpnia 2013 r. czynów z art. 209 § 1 k.k., za które wymierzono mu karę 12 miesięcy ograniczenia wolności, polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cel społeczny w wymiarze 40 godzin w stosunku miesięcznym, zobowiązując go do bieżącego łóżenia na utrzymanie dziecka, przy czym kara ta nie została wykonana,
- III. Sądu Rejonowego w O. z dnia 27 listopada 2014 r., sygn. akt II K 1006/14, za popełnienie w okresie od 6 kwietnia 2013 r. do 2 sierpnia 2014 r. czynu z art. 207 § 1 k.k. i art. 157 § 2 k.k. w związku z art. 11 § 2 k.k., za który wymierzono mu karę roku pozbawienia wolności, warunkowo zawieszając wykonanie kary na okres próby wynoszący 3 lata, oddano go pod dozór kuratora i zobowiązano go do powstrzymania się od nadużywania alkoholu, przy czym postanowieniem Sądu Rejonowego w P. z dnia 16 maja 2016 r., sygn. akt VI Ko 727/16, zarządzono wykonanie kary pozbawienia wolności, a kara pozbawienia wolności została w całości wykonana,
- IV. Sądu Rejonowego w T. z dnia 9 grudnia 2014 r., sygn. akt VII K 744/14, za popełnienie w okresie od września 2013 r. do września 2014 r. czynu z art. 209 § 1 k.k., za który wymierzono mu karę 9 miesięcy ograniczenia wolności, polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cel społeczny w wymiarze 40 godzin w stosunku miesięcznym i zobowiązano go do bieżącego łóżenia na utrzymanie dziecka, przy czym kara ta nie została wykonana,
- V. Sądu Rejonowego w O. z dnia 8 września 2015 r., sygn. akt II K 665/15, za popełnienie w okresie od września 2014 r. do 19 kwietnia 2015 r. czynu z art. 207 § 1 k.k. i art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., za który wymierzono mu karę

roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 4 lat próby, zobowiązano go do powstrzymania się od nadużywania alkoholu i oddano go pod dozór kuratora, przy czym nie doszło do zarządzenia wykonania tej kary,

VI. Sądu Rejonowego w B. z dnia 20 lipca 2017 r., sygn. akt III K 665/17, za popełnienie w okresie od dnia 22 listopada 2016 r. do 22 marca 2017 r. czynu z art. 242 § 3 k.k., za który wymierzono mu karę miesiąca pozbawienia wolności, przy czym kara ta została wykonana w całości w okresie od 29 listopada 2017 r. do 29 grudnia 2017 r.,

- na podstawie art. 91 § 2 k.k. i art. 87 § 1 k.k. połączył kary pozbawienia wolności i ograniczenia wolności orzeczone wyrokami opisanymi w punktach II, IV, V i VI, wymierzając skazanemu karę łączną roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, przyjmując, że jeden miesiąc ograniczenia wolności równa się 15 dniom pozbawienia wolności. Zaliczył przy tym skazanemu na poczet orzeczonej kary łącznej okresy już odbytych kar, orzeczonych wyżej wymienionymi wyrokami i w tym zakresie karę łączną pozbawienia wolności uznał za wykonaną. W pozostałym zakresie połączone wyroki pozostawił do odrębnego wykonania.

Powyższy wyrok uprawomocnił się z dniem 17 marca 2018 r., wobec niezaskarżenia przez strony postępowania.

Prokurator Generalny wniósł kasację od tego wyroku, zaskarżając go w całości na korzyść skazanego i zarzucając rażące i mające istotny wpływ na jego treść:

I. naruszenie prawa procesowego, to jest art. 366 § 1 k.p.k. w zw. z art. 574 k.p.k., poprzez zaniechanie wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności faktycznych, związanych z przebiegiem postępowania wykonawczego, dotyczącego kary miesiąca pozbawienia wolności, wymierzonej wyrokiem Sądu Rejonowego w B. z dnia 20 lipca 2017 r. (sygn. akt III K 665/17) i w konsekwencji, z rażącym naruszeniem art. 85 § 2 k.k. i art. 91 § 2 k.k. w brzmieniu obowiązującym w dacie orzekania, wadliwe jej połączenie z karami ograniczenia wolności orzeczonymi przez Sąd Rejonowy w T. wyrokami z dnia: 5 maja 2014 r. (sygn. akt VII K 154/14) - w wymiarze 12 miesięcy i 9 grudnia 2014 r. (sygn. akt VII K 744/14) - w wymiarze 9 miesięcy oraz karą 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności orzeczoną

z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 4 lat próby, wynikającą z wyroku Sądu Rejonowego w O. z dnia 8 września 2015 r. (sygn. akt II K 665/15) oraz orzeczenie kary łącznej 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności w sytuacji, gdy w chwili wyrokowania kara ta była już w całości wykonana, a więc nie podlegała łączeniu;

II. naruszenie prawa materialnego, to jest art. 85 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 2 k.k. i art. 87 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym w dacie orzekania, polegające na wadliwym połączeniu kary roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 4 lat próby przez Sąd Rejonowy w O., wyrokiem z dnia 8 września 2015 r. (sygn. akt II K 665/15), z karami ograniczenia wolności orzeczonymi przez Sąd Rejonowy w T. wyrokami z dni: 5 maja 2014 r. (sygn. akt VII K 154/14) - w wymiarze 12 miesięcy i 9 grudnia 2014 r. (sygn. akt VII K 744/14) w wymiarze 9 miesięcy oraz karą 1 miesiąca pozbawienia wolności orzeczoną przez Sąd Rejonowy w B. wyrokiem z dnia 20 lipca 2017 r. (sygn. akt III K 665/17), a w konsekwencji wymierzenie kary łącznej 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności w sytuacji, gdy nie została ona zarządzona do wykonania, a więc nie podlegała łączeniu z karami innego rodzaju.

Podnosząc powyższe wniośł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w B. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja zasługuje na uwzględnienie, albowiem zasadny okazał się podniesiony w niej zarzut rażącego naruszenia art. 85 § 2 k.k. w brzmieniu obowiązującym w czasie orzekania, co miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku.

W pierwszej kolejności odnotować należy, że Sąd Rejonowy w B., wydając zaskarżony wyrok łączny słusznie stosował przepisy Rozdziału IX Kodeksu karnego w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2015. 396), a więc przepisy obowiązujące w czasie orzekania. Na podstawie przepisów w tym zakresie obowiązujących poprzednio do połączenia węzłem kary łącznej nadawałyby się bowiem tylko kary orzeczone wyrokami w sprawach sygn. akt II K 1006/14

i VII K 744/14. Zatem przepisy obowiązujące do 30 czerwca 2015 r. nie były dla skazanego korzystniejsze od zastosowanych w tej sprawie.

Zgodnie z obowiązującym w czasie orzekania art. 85 § 2 k.k. „podstawą orzeczenia kary łącznej są wymierzone i podlegające wykonaniu, z zastrzeżeniem art. 89, w całości lub w części kary lub kary łączne za przestępstwa o których mowa w §1”. W myśl tego przepisu wykonanie kary jednostkowej lub kary łącznej jest przeszkodą prawną do objęcia tej kary węzłem kary łącznej (orzeczenia kary łącznej).

Z taką sytuacją mamy do czynienia w niniejszej sprawie. Mianowicie, jedna z kar jednostkowych objęta zaskarżonym wyrokiem łącznym - kara miesiąca pozbawienia wolności, orzeczona wyrokiem Sądu Rejonowego w B. z dnia 20 lipca 2017 r., sygn. akt III K 665/17, została w całości wykonana przed wydaniem wyroku łącznego. Z załączonych do akt sprawy dokumentów w postaci opinii o skazanym, informacji o pobytach i orzeczeniach, pisma Zastępcy Dyrektora Zakładu Karnego w J. oraz danych zgromadzonych w systemie informatycznym Centralna Baza Danych Osób Pozbawionych Wolności Noe Net (k. 26 – 27, 28 – 30, 89 i 94) wynika, że skazany karę tę odbył w okresie od 29 listopada 2017 r. do 29 grudnia 2017 r. Sąd Rejonowy rozpoznając sprawę na rozprawie w dniu 22 stycznia 2018 r. zapoznał się z treścią tych dokumentów, a mimo to, wydając w dniu 29 stycznia 2018 r. wyrok łączny, uznał że „zbieg umożliwiający połączenie kar pozbawienia wolności i ograniczenia wolności wystąpił m.in. w stosunku do kary orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w B. z dnia 20 lipca 2017 r., sygn. akt. III K 665/17”. Tym samym błędnie przyjął, że kara ta nie została jeszcze wykonana.

Rację ma więc skarżący, że objęcie tej kary węzłem kary łącznej doprowadziło do połączenia kar podlegających wykonaniu z karą, która takiego przymiotu już nie posiadała i wymierzenia kary łącznej pozbawienia wolności w miejsce kar o charakterze wolnościowym. Trafnie bowiem wskazuje się w piśmiennictwie, że „nie może stanowić podstawy wymiaru kary łącznej kara, która nie podlega wykonaniu w momencie rozważania kwestii wymiaru kary łącznej, a więc taka, która nie podlega wykonaniu z tego powodu, że została już w całości wykonana lub nie została wykonana w całości, lecz zaktualizowały się przesłanki

wykluczające jej wykonanie” (zob. P. Kardas (w:) W. Wróbel (red.), Nowelizacja prawa karnego w 2015 r. Komentarz, Kraków 2015, s. 494).

Powyższe prowadzi do wniosku, że Sąd, przed którym zapadło zaskarżone orzeczenie, dopuścił się rażącego i mającego istotny wpływ na jego treść naruszenia art. 85 § 2 k.k. w brzmieniu obowiązującym w czasie orzekania.

Na gruncie przepisów obowiązujących w czasie orzekania nie było też dopuszczalne połączenie węzłem kary łącznej: kary roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 4 lat próby, orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w O. z dnia 8 września 2015 r., sygn. akt II K 665/15, której wykonanie nie zostało zarządzone oraz kar ograniczenia wolności orzeczonych przez Sąd Rejonowy w T. wyrokami z dnia 5 maja 2014 r., sygn. akt VII K 154/14 i dnia 9 grudnia 2017 r., sygn. akt VII K 744/14.

Kara pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawieszono, nie miała bowiem statusu kary podlegającej wykonaniu w rozumieniu art. 85 § 2 k.k. Wynika to wprost już z treści tego przepisu, w którym ustawodawca, statuując generalny zakaz łączenia kar niepodlegających wykonaniu, wprowadził od niego tylko jeden wyjątek („z zastrzeżeniem art. 89”), umożliwiającym łączenie warunkowo zawieszonych kar pozbawienia wolności w układzie sytuacyjnym opisanym w art. 89 k.k. (oraz dopełniającym go 89a k.k.). W związku z tym w orzecznictwie ugruntowane jest zapatrywanie, że przepisy rozdziału IX Kodeksu karnego (w brzmieniu obowiązującym w czasie orzekania przez Sąd Rejonowy w B.) nie pozwalały na orzeczenie kary łącznej w oparciu o karę ograniczenia wolności oraz karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, dopóki sąd nie zarządzi wykonania tej ostatniej, nadając jej w ten sposób status kary podlegającej wykonaniu (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 listopada 2019 r., I KZP 8/19, OSNKW z 2019, z. 11- 12, poz. 65). Ponadto trafnie wskazuje się, że „Nie istnieje podstawa prawna do połączenia kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania z karą ograniczenia wolności. Przepis art. 87 § 1 k.k. dopuszczał połączenie tylko bezwzględnej kary pozbawienia wolności z karą ograniczenia wolności” (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 września 2019 r., I KZP 5/19, OSNKW 2019, z. 9, poz. 52).

Sąd Rejonowy w B., łącząc węzłem kary łącznej karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności orzeczoną z warunkowym zawieszeniem jej wykonania z karami ograniczenia wolności i karą miesiąca bezwzględnego pozbawienia wolności (wykonaną), rażąco naruszył więc powołany w podstawie prawnej pierwszego zarzutu przepis art. 85 § 2 k.k. w brzmieniu obowiązującym w czasie orzekania.

Stwierdzone uchybienia miały istotny wpływ na treść wydanego wyroku łącznego i były niekorzystne dla skazanego, gdyż kara pozbawienia wolności, która nie została zarządzona do wykonania, w wyniku jej połączenia z karami ograniczenia wolności i już wykonaną karą pozbawienia wolności, została *de facto* przekształcona w bezwzględną karę pozbawienia wolności.

Ponieważ rozpoznanie zarzutu rażącego naruszenia art. 85 § 2 k.k. okazało się wystarczające do zdecydowania o uchyleniu zaskarżonego wyroku, badanie zasadności naruszenia innych przepisów prawa karnego procesowego i materialnego wymienionych w zarzutach kasacji było bezprzedmiotowe (art. 436 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k.).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w B. do ponownego rozpoznania. W postępowaniu ponownym Sąd ten, orzekając w przedmiocie wyroku łącznego, będzie miał na uwadze, że ustawą z dnia 19 czerwca 2020 r. (Dz. U. 2020.1086), która weszła w życie 24 czerwca 2020 r., zmieniono brzmienie art. 85 k.k. określającego warunki orzekania kary łącznej oraz brzmienie art. 86 k.k., art. 89a § 1 k.k. i art. 91 § 2 k.k. Ponadto, co w realiach tej sprawy, istotne dodano art. 91a k.k., zgodnie z którym wydaniu wyroku łącznego nie stoi na przeszkodzie, że poszczególne kary zostały już w całości wykonane. Obowiązkiem Sądu ponownie rozpoznającego niniejszą sprawę będzie rozważenie, który z konkurencyjnych reżimów prawnych, uwzględniając przepisy intertemporalne, będzie miał w niej zastosowanie.

Kierując się powyższym, Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.